

DEBRECENI FŐISKOLAI LAPOK.

KIADJA: A MAGYAR IRODALMI ÖNKÉPZŐ-TÁRSULAT.

<p>Szerkesztőség: Főiskola.</p> <p>Kiadóhivatal: Vár-utca 4. sz.</p> <p>Megjelenik havonként kétszer.</p>	<p>Felelős szerkesztő: SZARKA LAJOS.</p> <p>Főmunkatárs: MILOTAY ISTVÁN.</p> <p>Kiadóhivatali főnök: NAGY MIHÁLY.</p>	<p>ELŐFIZETÉSI ÁRAK:</p> <p>Egész évre 4 korona.</p> <p>Fél évre 2 „</p> <p>Egyetemi és akadémiai polgároknak, önképző-köröknek:</p> <p>Egész évre 3 korona.</p> <p>Egyes szám ára: 20 fillér.</p>
--	--	---

Lehetetlen

Nálunk sok olyan lehetetlen, ami másutt a természetszerű dolgok közé tartozik. Vannak céljaink, amik első pillanatra egyszerűeknek és közepeseknek látszanak s ha valóvá akarjuk őket váltani, elibénk áll egy bizonyos láthatatlan fal, beleüjtjük a fejünket és kijózanodunk. Egyik álomból a másik után. Kezdjük nagy terveken, aztán mindig alább adjuk s végtére megnyugszunk szép csendesen abban is, hogy minden úgy van jól, ahogy van. Ami a jövőt illeti, majd csak lesz valahogy, mert még sohasem volt úgy, hogy valahogy ne lett volna. Közben beérjük annyival, hogy eszméket kovácsolunk levegőből és elhittetjük magunkkal, hogy rém sokat dolgozunk.

Lehetetlenségeink közül több olyan természetű, hogy állandóan kísérti a jámbor és hiszékeny lelkeket. Esztendőről-esztendőre akadnak azonban ábrándozók, akik csökönösen erős hitűek és nem akarják belátni, hogy ködképek után futnak. Ezen ábrándozóknak most némi örömük lehet. Hallottunk róla, hogy a jövő esztendőben nagy átalakításoknak néz elébe a kollégium. Építkeznek, a bennlakók kivándorolnak s megszűnik az a nagy szükség, amiben most mindnyájan tengődünk. Hát ez az, ami felbuzgat bennünket arra, hogy olyat reméljünk, ami eddig minden törekvésünk dacára lehetetlenségnek bizonyult. Mert ha az átalakítások tényleg megtörténnek, bizonyos, hogy a mostani tarthatatlan állapotoknak is változniok kell. Bizonyos, hogy ránk is gondolnak majd azok, akiknek szeretete és jóakaratára eddig is mellettünk állott, mikor érdekeinknek oltalmazásáról, jóvoltunknak előmozdításáról volt szó. De ez nem jelenti egyszersmind azt is, hogy mármost összetett kezekkel várjuk vágyainknak teljesülését. Jól tudjuk ugyan, hogy sok olyan dolog van, ami előbb való és fontosabb, mint a mienk, nem is türelmetlenkedünk, jóllehet okunk volna rá

elég arra kérve kérjük íme jó előre mindazokat, akiket illet, hogy gondoljanak a főiskolai ifjúság mostoha körülményeire akkor is, ha majd a jogos kívánságok kielégítése alkalmával a mieinkre is rá kerül a sor. Elég sajnos, hogy annyira kötött a helyzetünk és olyan kevés eszköz áll rendelkezésünkre, hogy önerőnkől vajmi kevésre tudunk menni, de másrészt nemcsak a magunk érdeke, hanem a főiskola jó híre-neve is megköveteli, hogy elvégre a többi általános és nagy kérdések mellett az ifjúsági élet rendezetlen dolgai is dűlőre jussanak.

Ha az említettek csakugyan elkövetkeznek, az ifjúság dolga, hogy ne meglepetésként érje az alkalom a megadott lehetőség felhasználására. Ha az annyira nélkülözött anyagi keretekhez jutunk, reánk hárul azoknak tartalommal való kitöltése, más szavakkal a debreceni ifjúság életének, töredékes munkásságának közös célok elérésére irányuló egységesítése. E tekintetben amennyit előre jelezhetünk, hogy az a bizottság, melyet annak idején a mi »Otthon«-unk megvalósításának előkészítésével bízott meg egyik gyűlésünk, meg fogja tenni a magáét. Ez ad nekünk reményt arra, hogy az az Akadémiai Kör, Diák Otthon — mindegy akármi-lyen névvel nevezzük — a jövő esztendőből kezdve kilép a lehetetlen gondolatok sorából, megszűnik utópia lenni s valóságga válik.

—yi—

Tavaszi emlék.

*Virágbontó langyos tavaszi hajnal
A duhcj kedv eltűnt a viradattal
A csillagok már sápadtan ragyogtak
De szívünk még mámorral volt tele
S a fiúk csöndes nótázásba fogtak.*

*Szerelmesek voltunk mi mind a négyen.
Jó magam is, emlékszem vaj mi régen
Bomlottam egy kékszemű lány után.
A fiúk meg ész nélkül, szörnyű kedvvel
A magukéval, míg nem jött a reggel
Táncoltak akkor egész éjszakán.*

*És egy-egy halvány, hervadó virágot,
Melyre az édes kis czipője hágott,
S melyet ott hordott a szíve felett,
Mіндеgyikőnk hozott a gomblyukába'.
Én egy fehér elomló szegfűszálra
Száz csókban loptam rá szerelmemet...*

*Csordúltig volt a lelkünk, mit az élet
A husz esztendő s ifjúság szívének
Szerelmet, vágyat és jó kedvet ad,
Mint egy mindent előntő rózsatenger
Úgy borult ránk; nem bírtam a szívemmel
Tudtam, soha nem leszek boldogabb...!*

*Az erdő aztán elmaradt mögöttünk
S tudom is én mért, csak megcsendesedtünk,
A jó kedvünk is elszállt, ott hagyott.
Én a szegfűm tépdستم, önfeledten,
Erőltetve tovább daloltak ketten,
Egy szelid fiu sirva fakadott...*

*Egyik másik közlünk visszanezett
Mintha egy kép, egy olthatlan ígézet
Vonta volna a lelkét, hogy maradj!
Szerettünk voln' megállni, visszatérni
Azt az éjszakát százszor végig élni,
De az ég alján feltűzött a nap...!*

*A város jött, rideg házak fogadtak,
Kábitó zajba emberek rohantak,
A mi mámor volt eltűnt, semmivé lett...
Hűvös szél árja csapta homlokunk,
Reggel volt s zúgva köszöntött az élet!...*

Milotay István.

Irányok.

Lapunk más helyén már megemlékeztünk a budapesti ifjúság mozgalmaival kapcsolatban arról, hogy az annyi viszontagságot ért Egyetemi Kör, új alapszabályokat kapott, olyanokat, melyeknek megalkotásában semmi része nem volt s a melyek az Egyetemi Körnek autonómiáját s ezzel egyszersmind az ifjúság önálló cselekvési szabadságát is a lehető legnagyobb mértékben megnyírbálták. Nem tudjuk, hogy az Egyetemi Kör tagjai milyen szívvvel fogadták a §-okkal való guzsbakötést, mások belügyeivel sem szeretünk foglalkozni, de ez alkalommal lehetetlen aggodalmainkat visszafojtani az ifjúsági életben úgy látszik nem csak nálunk, de másutt is felmerült elszomorító tünetek felett. Annyi kétségtelen ugyan, hogy a budapesti ifjúság első testületének megrendszabályozása — természetes visszahatása azoknak a zavaroknak, melyeken az Egyetemi Kör élete a közelmúlt esztendőben keresztül ment, de úgy gondoljuk, hogy ennek a visszahatásnak következményei még súlyosabbak és a budapesti ifjúság életére még vészthozóbbak lesznek, mint maguk az említett zavarok voltak.

Általános szempontokból is szomorú az, az ifjúságot a maga ügyeire, cselekvéseire, mozgalmaira nézve megfosztani az önálló és szabad életműködéstől. Úgy tetszik nekünk, hogy egyik jelensége ez, annak a mostanság a nemzeti élet minden vonalán észlelhető irányzatnak, mely az autonóm jogok minél szűkebb határok közé való szorítására törekszik. Ennek az irányzatnak hatását az ifjúsági élet is kénytelen megérezni. S hogy ez így van, legújabbán az Egyetemi Kör említett esete igazolja. Isten látja lelkünket, nagyon sokszor állottunk szembe az Egyetemi Körrel az ifjúsági harcok idején, s épen mi voltunk azok, a kik a keresztmozgalmak idején is kiméletlenül törtünk pálcát a kör viselt dolgai felett, de mindig úgy hittük, hogy a természetes reakció magában az ifjúságban fog feltámadni (a minthogy fel is támadt) s az elfajult küzdelmekből elvégre is a magyar ifjúság igazi céljait szolgáló elemek jutnak érvényesüléshez. Ez így is történt, a minthogy másképen nem is történhetett, mert különben hitünket kellett volna veszteni mind annak teljesülésében, a mi a magyar ifjúságra a jövő nagy feladatai képében várakozik.

Annál meglepőbb ránk nézve most a budapesti ifjúságnak olyképen való megrendszabályozása, mely jóelőre útját akarja vágni minden olyan mozgalomnak, a mi az ifjúsági életbe az elevenséget, pezsgést, vérkeringést s az ezzel rendszerint kapcsolatos fejlődést eredményezi. Természetes dolog, hogy korlátozás nélkül szabadjára hagyni a könnyen hevülő és szertelenségekre hajló »fiatalságot«, — nem lehet, de ezen a réven túlzásokba esni még veszedelmesebb. A rendes korlátokon hébe-lóba túlcspáni az ifjúság joga és egyszersmind életfeltétele, a kettő együtt jár és egymástól elválaszthatatlan.

A budapesti ifjúság dolgairól szólván, nem hagyhatnák bennünket érdeknélkül azok a mozgalmak, melyek a küszöbön álló tisztújítás alkalmából újra forrongást és életet hoztak a mostanság meglehetősen hallgatag Egyetemi Körbe. Úgy olvastuk és hallottuk, hogy két párt bontott zászlót a vezetésért meginduló küzdelemben. Hagyjuk a »párt« szót, mert nem az ifjúsághoz való dolgokra emlékeztet, mondjuk inkább, hogy az ifjúság egyik része ilyen, a másik másféle eszmék és elvek propagálásában, terjesztésében és munkálásában látja legbiztosabban elérhetőnek azokat az ideálokat, melyeket a fiatal szíveknek a jövőendő mutogat. Nagy magyar nemzeti és 48-as függetlenségi törekvések hevítik a lelkeket az egyik és a másik oldalon. Mi

jámbor vidékiek úgy tartjuk ugyan, hogy bizony semmi szükség nincs arra, hogy ilyen törekvések elválasszanak bennünket egymástól, mert nem tudjuk elképzelni, hogy mit akarhatnak például a nagy magyar nemzetiek olyat, a mit a 48-as függetlenségi programja be nem vesz, de hát üsse kő, csak ennyi baj legyen, csak ne fejlődjenek a pártküzdelmek (lehetetlen ezt a szót elkerülni) oda, hogy mind a két oldalon elveszszzen szem elől a kitűzött cél s oda lyukadjunk ki, hogy elvégre ne az eszmékért, hanem magáért a harcért legyen a harc. Sem a nagy — magyar — nemzetiek, sem a függetlenségi törekvéseit és eszményeit nem ismerjük, legfeljebb a zászlókra írt címek után igazodhatunk, a mik pedig nagyon tág és sok mindenféle tartalommal megtölthető fogalmakat jelölnek. Hiszszük azonban, hogy a pesti ifjúság semmi olyat nem igyekszik majd a kibontott zászlók szárnyaival fedezgetni, a mi ahhoz a bizonyos lólábhoz hasonlatosan úgyis kilátszana alóla, hanem hű marad a magyar ifjúsághoz illő eszmék szolgálatához s a nemes jelszavaknak megfelelően, mindkét párt nemesen vívja meg a harcot a győzelemért.

Figyelő.

Szabadok vagyunk.

*Rabszolga nemzetek
Figyeljétek.*

*A szabadságnak, hogy mi is az ára?
Tekintsetek csak a magyar hazára!
Független és szabad,
Miként a medréből kivágyó
Síró, jajongó áradat.*

*A katonája rengeteg
És mind egy szálig hős magyar gyerek.
Kuruc szépapja ujjongott, ha német
Szaladt a kardja gyilkoló hegyének.
Daloló kedvvel
Kerekedett fel*

*S a csatatéren haj! rá! szava hangzott,
Ha másvilágra küldött egy labancot*

*Szeretjük most is mód felett
Az édes, szomszéd németet.
Magyar katoná német szóra fordul,
Szívdobbanása kiröppül a sorbul
A császárnóta dallamára,
S kilenc bitófa emlékéit megáldja.*

*Magyar szellő suhog hazánkon át.
Megcsókolgatja földünk szent porát,
Ahol magyar zászlót lobogtatott
Kossuth s Rákóczi táborában.*

*De most magyarabb, jobb világ van.
A szent madár vijjog le ránk
Kétszínű zászló rongy falárul.
Jó cimborá — csak balga ámul —
A két fejű sas és hazánk.*

*Van ám — s ez is nagy büszkeségünk
Szabad hazánknak fényes háza.
Ragyogásától majd elégünk,
Tükör falú. Márvány cifrázza.
A vén Dunában nézi meg magát.
Órült beszél,
— Ki hinne néki —
Hogy esténként siratja a hazát?*

*Különbén azt is mondják róla,
Hogy csak nagy úr a ház lakója.
S mulatságból törvényt csinálnak
Szabad, független szép hazánknak.*

*De sok bolond fennszóval hirdeti,
Hogy Bécs fűtyül s mi táncolunk
S megissza közben a borunk.
Hogy törvényünk is ott csinálják,
Azért olyan — császári drágák!*

*De pusztá szónak mi ma nem hiszünk.
Oly szűzi tiszta, mint kristályvizünk
Szabadságunk fenséges angyala.
S erős, mint észak zúgó vihara.
— A polcon ülők így beszélnek,
Amíg görnyedve csúsznak — Bécsig.*

*Ránk is a tiszta nap ragyog.
Szabadok vagyunk, szabadok.
Pedig nem adtunk semmit érte
Ugy hálaképpen, úgy cserébe.
Mert, hogy itt minden kis röögöt
Szilaj, magyar vér öntözött.
S csak ezredéves még a multunk,
Pogány ellen a krisztusi világ
Viharfogó bástyái voltunk:
Szabadságra jogot nem ad!
Örülj magyar, hogy istened
Az elmulásba nem vetett,
Hogy élni hagyja a hazád.*

*Haj! rá! nincs bánatunk!
Haj! rá! vígadhatunk!
Haj! rá! pohárt a kézbe
S írítsük szívből — Bécsre
Szabadságunk őrangyalára!
Muzsika szól: nótára! táncra!!*

Gyökössy Endre.

A szerkesztői üzenet.

Pásztor Zoltán ujságíró lehorgasztott fejfelült a szerkesztőségben. Pislákoló lámpája és a néma csend eléggé nyilvánvalóvá tették, hogy jóval éjfél után van már az idő, ő azonban annyira rabja volt most gondolatainak, hogy eszébe se jutott az idő gyors rohanása. Hosszukás, rózsaszínű levélke feküdt előtte, finom női kéz írásával. Kíváncsi fiatal lány írta a szerkesztőségnek s naiv hangon kér felvilágosítást, hogy mi az a szerelem? Meg is jegyzi nyomban a levél írója, hogy a világért sem háborgatná a Szerkesztő urat, de hát ő már az egész Pallas Nagy Lexikont átforgatta, de sehol sem talált kielégítő feleletet erre a nagy problémára.....

Pásztor Zoltán ezeken a naiv sorokon sokszor átfutott már, elolvasta a levelet tizszer is, százszor is, de csak nem tudott betelni annak kedvességével és ismét csak elől kezdte az olvasást. Az ő kimerült lelkére csodálatos hatással voltak ez egyszerű, keresetlen sorok s láthatólag örömmel foglalkozott a levéllel. Ugy érezte, hogy az a levél és annak tartalma üdévé teszi a lelkét, tavaszt varázsol az ő szívének letarolt nyarán s önfeledten kezdte magának megrajzolni a levélíró alakját. Szép, nyulánk, karcsu lány, ringó termettel, mélyen leomló, fekete hajjal... mély tüzi szemekkel... finom metszésű orral és.... itt ijedten hagyta abba a képzelődést, ijedten és csalódottan.... hiszen neki egy ilyen lánnyal már volt dolga egyszer.... régen.... mikor a csalódás majdnem fegyvert adott kezébe....

Nem szötte hát tovább az ismeretlen lányról gondolatait, de azért csak nem szabadult meg azoktól.

Tollat fogott és megírta a szerkesztői üzenetet.

— s —y-nek. Az ön levele, kedves kisasszony, egy cseppet sem különbözik érzés és kedvesség dolgában azoktól a levelektől, melyeket részünkre fiatal lányoktól és asszonyoktól minden nap hoz a

posta. Hanem van levelében egy dolog, ami — őszintén szólva — meglepett és nagy zavarba hozott és amelyet még senki sem kérdezett. Ön feleletet vár tőlünk kérdésére: mi a szerelem?... Én édes Istenem, maga szép kisasszony alig gondolt arra, midőn e pár sort hozzánk intézte, hogy tulajdonkép kitől is kér ön felvilágosítást. Ujságírótól! Egy olyan férfitől, aki ismeri az életet s aki csalódásai révén eléggé ki is lehet ábrándulva abból.... De jó, felelek; visszafajtom a keserűséget és rózsás színben kívánom látni a világot....

Bizony a Lexikon nem foglalkozik az ilyes kérdésekkel, sőt, a lélektan is nagyon közönségesen veszi, a bölcsészek pedig, azok meg elferdítik, vagy homályos ködbe burkolják, csupán csak a regény- és színdarab-írók foglalkoznak vele úgy, ahogy a lányoknak és így önnek is megfelelő. De ezek is furcsán bánnak el vele. Vannak, akik túl a rendjén széppé, istenivé teszik, vannak mások, akik megkönnyörtelenül sárba tapossák az egészséget. Egyik sem sokat gondol a valósággal, amely talán közepen fekszik. Mert ha a szerelemről beszélünk, ne dobjuk ki az életet a számolásból, hiszen a szerelem az élet és legyünk merészek, fordítsuk meg ezt az igazságot: az élet a szerelem.... A szerelem, ha testet ölt, életet ad s az élet első és legnagyobb fenntartója a szerelem. Gondolja csak el szép kisasszony, hogy ön nem szerelmes senkibe. Ugye nem érdekli senki, semmi, de mondjuk, hogy már szívesen tölti idejét valakivel, mondjuk, hogy már nehezen várja a perczet, melyben Vele találkozik és mondjuk, hogy már önnek rosszul esik, ha Őt mással látja vígan beszélni, sétálni, vagy vígan táncolni.... akkor már ön szeret, akkor már az ön szívében ott van az, ami után kérdezősködik: a szerelem. És lássa, az életben így van és lássa, lássa, ezek az apró atomok teszik az életet. Ha érezi, hogy szíve gyorsabban ver s ha Istenének képzeletét azt a férfit, aki pedig tulajdonképp csak olyan, mint a többi férfi, de önnek mégis különb.... akkor már szerelmes és akkor ön már tudja is, hogy mi a szerelem. És lássa, azután, ami önt megnyugtatja, ami önt boldoggá teszi és ami önt ahoz a férjhez köti, az mind, mind szerelem, az örök lángú, igaz szerelem... Ha tudja, hogy önért élnek, ha tudja, hogy önért dolgoznak s ha tud ajkakat, melyek az ön nevét mondják áldólag és ha tud egy szívet, melyen az ön kis bohó fejecskeje biztosan megpihenhet.. akkor már tudja azt is, hogy mi a szerelem....

De még több is következik.

Ha ön azért a férfiert mindent elkövet, ha annak homlokát nem szántják redők s ha az ön parányi ajka forró, édes csókot ad annak, aki magának mindene... akkor már jól tudja, mi a szerelem...

De beszélhetek én íveken át! Ön vagy ért, vagy nem engemet. Ha ez utóbbi áll, akkor alkosson képzelete egy ideált, amelyet tetszik, ruházza rá a legszebb tulajdonságokat, tartsa azt minden másnál különbnek és ha talál, akkor majd attól kerdezze meg, mi a szerelem...

* * *

Pásztor Zoltán ujságíró abbahagyta az írást. Fáradtan állt fel az íróasztaltól s amint még egyszer végigfutotta a kéziratot, kedvetlenül, alig hallhatólag mormogta:

— Már megint a mások boldogsága s az enyém?! Ah! az csak egy szerelmes álom volt. — Felébredtünk.

Nagy Mihály.

„Őszi harmat után“...

Bánatosan zúg-búg az erdő sok fája,
Bús őszi enyészet nehezedik rája.
Hervadó levele szomorúan száll... száll...
Hej, mégis szomorúbb, ki alatta járkal.
Bújdoso kurucnak jaj de bús az útja,
De sötét a bánat, amely szívét dúlja,
Trencsényi csatának, Majthény mezejének,
Hazája vesztének
Éj fekete bújja.

Tárogató zendül őszi erdő mélyén,
Felretten a kuruc szerte széjjel nézvéen.
Hisz ez nem szomorú, szívszorító nóta,
Ez a nagy Rákóczy harei riadója.
Nem bújdoso hollók, a kik itten jönnek:
Szálló keselyűi magas bérzetetőknek.
S aki hozzá fordul, szót büszkén emelve,
Az a nagy Rákóczy, szép Magyarországnak,
Kuruc katonáknak
Beste-labancverő dicső fejedelme.

«Szünjék, jó vitézem, könyeid folyása,
Holló nem lesz mindég turulmadár társa.
Nem is lesz örökös rajtunk ez a bánat:
Sötét éjszakára piros hajnal támad.
Nagy Lengyelországba intézem most léptem,
Nagy Lengyelországba, oda jere vélem.
Nincs vége a harcnak, fogadásom állom,
Törökre, tatárra,
Németnek prédára
Nem hagyom, nem hagyom szép Magyarországom!

Jövök én még vissza, vitéz sereg élén,
Csillog még a napfény fegyvereink fényén,
Zúg még az én nótám — nem alszik sokáig —
Kanyargó Tiszától büszke Bécs aljáig!
Nagy Lengyelországba ezért indul léptem.
Nagy Lengyelországba ezért jertek vélem.
Nincs vége a harcnak fogadásom állom.
Törökre, tatárra,
Németnek prédára
Nem hagyom, nem hagyom szép Magyarországom!

S felzendül az erdő körös-körül mélyen:
«Dicső fejedelmünk, Nagy Rákóczy éljen!»
Szívük legmélyére rejtőzik a bánat,
S hangzik még sokáig,
Sziklától szikláig.
«Sötét éjszakára piros hajnal támad!»

Szomorúan zúg-búg az erdő sok fája,
Mintha azt susogná: Hiába, hiába!
Álmodok valóra — bizony sose válik,
Jaj, de sok könny hull még hajnalhasadásig!
Hiában a szívben a haza szerelme,
Nem segítsz te már itt, bús Magyarországnak
Kuruc katonáknak
Sokszor megsiratott dicső fejedelme!
Szegény bújdoso lész, sokáig... örökké!
Szép Magyarországot sose látod többé!
Idegen föld hantja lesz a fejed alja,
Haló porodat is más égbolt takarja...

Nagy Zoltán.

A magyar államiság fejlődése, küzdelmei.

Politikai tanulmány. Irta: Beöthy Ákos.

II. rész. Az új Magyarország az 1825-iki országgyűléstől az 1848. évi törvények szentesítéséig.

Beöthy Ákosnak, a kiváló politikusnak és közjogi írónak munkája olyan olvasmány, melyet senki sem hagyhat figyelmen kívül, a kit nemzeti létünknek felszínen forgó, nyílt és megoldatlan kérdései érdekelnek. A napi politika emberei épen úgy, mint azok, a kik magasabb szempontokból foglalkoznak Magyarországnak állami létének problémáival, nem kevésbé az államtudományoknak alapvető tanaival ismerkedő magyar ifjúság, mindenik a maga körülményei szerint épülést és tanulságot meríthet belőle. Mindenek felett pedig az ezer éves magyar államiságnak eddig érvényesült és egyre megújuló erővel ható törvényei és irányelvei felett való ítélkezésben az eddigiektől sokszor merőben eltérő, eredeti és új nézőpontokra tehet szert.

A munka második része karácsony előtt jelent meg, de foglalkozni vele sohsem időszerűtlen s jól-lehet a rajta eleitől kezdve végig vonuló pragmatikus összefüggésnél fogva szorosán beleilleszkedik abba a rajzba, melyet Beöthy a magyar államiság fejlődéséről, küzdelmeiről olyan világosan állít elénk, mégis, mint a nagy egésznek mint egy befejezett, önmagában is megálló része érdemes arra, hogy külön is foglalkozzunk vele. — Annál is inkább, mert ebben a részben fejt ki az író azokat az eszméket és politikai elveket, melyek a mai Magyarország kialakulásának irányt adtak. Ezeket az eszméket és elveket olyan szög alatt nézi Beöthy, mely meglehetősen szokatlan a mostanság divatos közjogi irodalomban. Különösen két dolog az, ami, — hogy az ő kedvencz kifejezésével éljünk — aranyfonálként húzódik keresztül azon a nemesen nagyszerű gobelinen, melylyel Beöthy a magyar államiság küzdelmeit a nagy mesterek csodálatra méltó tehetségével rajzolta meg. E két dolog közül az egyik az a szabad és erős nemzeti érzés és szeretet, mely mint egy lelket újító forrás, mindenütt ott buzog munkája soraiban. A másik pedig az a tiszta és elfogulatlan ítélő képesség, mely állami fejlődésünknek sok, többé-kevésbé homályos fázisát eddig ismeretlen szempontokból világítja meg. Mindezekhez szinte természetszerűleg járul az író egyéniségének nemessége, felfogásának magyarsága, mely meghódít és felemel bennünket. Biztos szemekkel látja meg önállóságunk minden tényezőjében, szervében és intézményében az életre és fejlődésre képes nemzeti erőnek nyilatkozásait s e, hol pezsgő áradattal, hol sekélyes lomhasággal keringő, de mindig életet jelentő erőfolyamnak munkáját szemlélteti velünk, az új Magyarországot előkészítő korszakot tárgyalva, tanulmányának II. részében is.

Ez előkészítésnek, alapvetésnek minden mozzanata, mozgató eszméje, az egymással küzdő eszméknek képviselői, egyrészt az udvari vagy konzervatív, másrészt a liberális és magyar nemzeti politika zászlóhordozói, a közöttünk és Ausztria közötti összeütközés elemei úgy bontakoznak ki, olyan közlőre látjuk őket, hogy a nagy nemzeti újjászületés egyetlen részlete sem vész előttünk homályba a történeti távlat daczára sem. A mind erősebben nyilvánuló nemzeti öntudat feltámadásának minden motívumát a legnagyobbaktól a legkisebbekig felfedi előttünk, a kor eseményeinek és embereinek olyan széles körű és mélyen járó ismeretével, a milyennel aligha találkozunk a nálunk

újabban meglehetősen elhanyagolt politikai irodalomban. Látva például azt a fontos szerepet, melyet a nemzeti ellenállás első harcosai a vármegyék, állami szervezetünknek eme őseredeti és kipróbált tényezői az új Magyarország megteremtésében végig játszanak s melyet Beöthy, mint vérbeli magyar közjogi író, annyira méltányolni és magasztalni tud, méltán ébredhetnek bennünk aggályos gondolatok az alkotmány védbástyáinak mostanság annyira óhajtott államosítása felől. A vármegye, annak élő és cselekvő sokasága, a középnemesség iránt talán elfogultsággal is illethetni Beöthyt, de ne feledjük, hogy a két említett tényező soha sem teljesített magasztosabb munkát, mint épen az 1825-iki országgyűléstől az 1848-iki törvények szentesítéséig. Azt a szerves kapcsolatot, mely a vármegyék élete és az országgyűlés között soha sem volt erősebb, mint épen akkor; ennek az egymásra hatásnak eszközeit, formáit és eredményeit mesteri módon állítja elénk s a rajz, melyet az uralomért kétségbeesetten küzdő udvari politika irányáról és embereiről ad, forrás lehet mindazok számára, kik az uralkodóház és a nemzet törekvéseinek összeütközését a legapróbb vonásokig megismerni akarják.

A két ellentétes törekvés legnagyobb képviselői, amott különösen Metternich herceg a monarchia mindenható minisztere, emitt előbb Széchenyi s mellette a nagyok egész csoportjának, később Deák és Kossuthnak jellemét, de kivált a Metternichét és a Széchenyit egészen új s talán szokatlan világításban szemlélteti. Az előbbinél sok olyan gyűlöletes fogalmat eloszlat, a mi eddig névéhez kapcsolódott. Széchenyiről pedig nagyrészt homlokegyenest ellenkező álláspontról ír, a köztudatba eddig bevéssődött felfogással szemben s talán túlzásba is esik, midőn azt bizonyítja, hogy nem volt a nagy és igazi politikai reformátorok közül való, inkább társadalmi újító s Beöthy szerint pl. Wesselényi Miklós is sokkal alkalmasabb volt nálánál a nemzeti újjáteremtődés vezetésére. — Ez utóbbiról aztán Kölcseyről s a nagyok nagyjáról Deák Ferencről gyönyörű jellemrajzok vannak a munkában. A történettudósnak és politikusnak mélysége s az emberismeretnek szinte utólérhetetlen művészete talál klasszikus formát azokban a fejezetekben. Azt a részt, mely Deákot, mint embert és politikust ismerteti, olvassák el mindazok, akik róla és Kossuthról nem tudnak a nélkül szólni, hogy erőszakos összehasonlítások után egyik vagy másik

javára ne billentsék annak a bizonyos történeti igazságnak mérlegét. Beöthy szerint ilyen következtetéseket levonni céltalan dolog. A nemzet két legnagyobb fiának életpályája kiegészíti egymást Kossuth a kivívás és fejlődés, Deák a megtartás és biztosítás embere. S hogy 48-at mégis Kossuth csinálta meg, maga megett hagyva a nemzet vezéréért való magasztos küzdelemben Széchenyit, Wesselényit és Deákot egyaránt, az az idők és események természetszerű összjátzásának eredménye volt. De mint egykor a kanaani népük számára Mózes és József egyesült működése szerezte meg, úgy és akként az állami és nemzeti egység ígéretföldjét e két nagy ember találkozó és egybefolyó működése szerzi meg nemzetük számára. E működés eredményének ismertetését a következő kötetre hagyja az író.

Reánk jogászokra, vagy talán politikusoknak készülő magyar ifjúságra annál nagyobb érdeklődés bír a Beöthy könyvének elolvasása, mert tiszta és nemes fogalmakat olt belénk arról is, a minél zavarosabb és kétesebb valamit alig ismerünk mostanság, — a politikáról.

Milotay István.

A hún-magyar rokonságról.

Általános felfogássá kezd lenni a magyar történészek és néprajzírók között, hogy a magyar faj nem egységes, ugyanazonos vérű nemzet, vala a honfoglalás idején, hanem török elemek által leigázott ugor népek keverékéből keletkezett.

Tehát gyülevész népség. Rabló hajlamú törökök igába hajtották az együgyű ugort. Aztán összekeveredtek vele. A két népből lett egy nép, a két nyelvből lett egy nyelv. Természetes, hogy ezen állításukat nem tudják megdönthetetlen alapokra helyezni. Föltevés az egész. Beigazolni nem is lehet. Célja pedig egyedül csak az, hogy kiabrándítsanak bennünket abból a tudatból, melyet honfoglaló őseink nemességéről, dicsőségéről olyan jólesett hinnünk. Ejh! gyülevész népség az egész! Mindenféle zsványok keveréke. Félükre állt egy rablókapitány: Árpád, vagy akárki. Romboltak, pusztítottak, öldökölték cél és eszmény nélkül. A felettük álló korlátlan hatalom vas kényszere tartotta össze a féktelen, különböző fajú elemeket, nem a honalapítás vágya, a nemzet fennmaradásának és lételeinek biztosítására irányzott nemes törekvés lelkesítette őket.

Silány feltevésük bizonyításában aztán semmitől sem riadnak vissza. Képtelenségeket állítanak. Tudva, valótlanságokat bizonyítanak. Nemzetünk vérebe átment, meggyökeresedett eszményeket, nemzetfönntartó és tápláló meggyőződéseket rontanak halomra. Tényeket tagadnak le. (P. o. a Julián útazását, ki magyarokat találván fel az őshazában, ezzel egyszersmindenkorra útját vágta a »gyülevész-föltevés« bizonyításának, mert a honfoglalás előtti egyvérű és eredetű, egységes magyar faj lételet megcáfolhatatlanul beigazolta.)

Megtámadják természetesen nyelvünk eredetiségét is. Ősi magyar nyelvünk, — melynek a legelvonatibb szógyökökben való gazdagsága fényes példája a honfoglaló magyarság hatalmas alkotó erejének és magas műveltségének, — egyszersmint súlyos bizonyíték a magyar faj ősrégi múltja, egységes nemzeti eredete mellett is. Természetes, hogy nyelvünk eredetiségét is le kell tagadni! Világos, hogy ez is idegen nyelvek zagyvaléka. Egészen bizonyos, hogy idegen fajtáktól lopkodtuk össze.

Szóval a legsúlyosabb bizonyíték sem állhat meg előttük, a mi föltevésüknek ellene mond, s lerontanak mindent, hogy esztelen és vétkes törekvéseiket beigazolják.

Az például szóba sem jöhet, hogy a nemzeti közszellem oly magas fokú kifejlődése, a melyet honfoglaló őseinknél méltán bámúlhat a világ, csak olyan nemzeteknél keletkezhetett, a mely egységes, ugyanazonos vérű tagokból áll. A hol közös cél és eszmény egyesíti az egyazonos fajú egyéneket, nemzetségeket és törzseket, nem pedig a vad elnyomás fenyegető ereje űzi őket léleknélküli kényszerműködésre. Az sem jöhet szóba, hogy azokat az egyes szavakat, a melyeken elcsavart észszel lovagolnak, nem vehették-é *mitőlünk* azok az idegen népek? Avagy nem származhatnak-é azok a szavak *egy* közös kiszámíthatatlanul régi ősforrásból? Annak az őstörzsnek (az ugor és török mellett) nem harmadik különálló ága-é a magyar faj? Nem lehetünk-é ezen különágnak utolsó élő, rokonainkat elvesztett, egyetlen képviselői? A világtörténetben éppen nem egymagában álló példanélküli eset volna ez, az egyenes, természetes és becsületes józanésznek pedig leginkább megfelelő.

Ilyen viszonyok között mindinkább hallgat, a tudományból talán ki is veszett az a felfogás, a mely a magyart a hún népek közzé sorozta, s a hún-magyar rokonság igazságát vitatta.

Dajkamesének kezd feltűnni az egész. Kinevetik vele, a ki előhossa. Nemcsak. Követ vetnek reá.

Pedig ezer évig hitte ezt a nemzet. Krónikáink mind ezt írják. Történetíróink egész a múlt század közepéig, mint megdönthetetlen tény állítják. (Hörváth Mihály, Szabó Károly.) Verböczi, mint kérdésbe sem jöhető valóságot említi. (»...a *magyarok*... felső Pannoniába telepedének meg és *Attila* vezér alatt a birodalom határait nagy messze kiterjeszték...« Hún és magyar szerinte egy fogalom.) A székely magát Etele utódjának vallja. A népben meggyökeresedett hit most is.

Talán még mi is hisszük, úgy a lelkünk mélyén, ha a gúnytól, a mosolytól félve, nem is merjük kimondani. Micsoda vakmerőség is olyanban hinni, a mi fajunkra emelő, dicsőséges, a mi az ősmúlt legmélyére lenyúló gyökérszálként táplálja a nemzeti öntudatot?

Micsoda vakmerőség sovinstának lenni?!

Sőt érdekes felemlíteni, hogy a legújabban támadt és most a »tekintély« mindent előlő erejével uralkodó irányzat nemcsak az ezer éves nemzeti fölfogással, de a világ általános meggyőződésével helyezkedett szembe. Már őseink megjelenése idején, hunnosoknak nevezték a külföldiek őket, a mi egyáltalán nem figyelmen kívül hagyandó körülmény. Azóta mindig a húnok utódainak tartanak bennünket. Nem is rokonainak, de egyenes utódainak. Thierry Amadé, a híres francia történész, Attila történetírója, (ki a sovinizmus lelkesedésével nevezi a frankokat »őseinek«,) ezt írja művének végén a *magyarokról*: »A hún fajnak, melyet Balemér Európába vezetett, s Attila hatalma tetőpontjára emelt, maig is vannak köztünk képviselői, s e fajjal hódítói legnagyobbikának: Attilának neve, Keleti-Európában megöröködött.«

Csak mi tagadjuk meg ezt a félistent, a ki az egész világnak tombolt a homlokán! A hún-magyar rokonságba vetett hitet teljesen elnyomta a fentebb vázolt irányzat. Úgy, hogy most már csak érezni lehet, de kimondani nem.

A kozmopolitizmus elterjedése hozta ezt magával. Idegen eredetű írók nemzeti érzés nélkül nyultak ehhez a tárgyhoz. Agyon is ütötték.

Mert ha érzelmnek helye nincs is az oknyomozó történetírásban, a nemzeti érzés teljes hiányából fakadó *elfogultságnak*, amelynek célja ősmúltunk dicsőségének teljes lerombolása, annál kevésbé. Az legfeljebb hiba. Ez bűn.

Nem lesz tárgytalan ebben a kérdésben egyet-

mást elmondani. Én a hun fajnak a magyarral való testvér-rokonságát rajongással hiszem. Meggyőződésemben semmi tekintély meg nem ingathat.

Nem lehet másként, mint hogy a magyar egy azok közül a hun-fajta népek közül, amelyek a 4-dik századtól a 9-ikig végigzajlottak Kelet-Európán, elsöpörve útjokban mindent, míg végre aztán — fajunkat kivéve — mindannyian eltűntek a nemzetek óriási forgatagában.

Úz, bolgár, kun, besenyő, kazár, hun, magyar mind egyféle nép. Etele óriási birodalma egy néppé egyesítette mindezen rokon-fajokat; így nyult be az ő végnélküli világbirodalma Ázsia legbelsejébe, ahol a később egyenként és egymás után előre nyomuló fajok még elrejtőzve éltek őshazájukban. Föltevés ez is, de szerintem a bizonyossáig valószínű.

Meg vagyok győződve, hogy nemsokára általános erejűvé válik ismét a hun-magyar rokonság hite. Mert az ezt megdönteni akarók olyan érveket hordanak össze, melyek nem lehetnek elégségesek arra, hogy egy ezredév megizmosodott felfogását sarkaiból kiforgassák. Akárhogy is van a dolog, a hun-magyar rokonság úgy a józan ész szempontjából, mint általános nemzeti szempontból többet ér a »gyülelevész-elmélet«-nél.

Nagy Sándor.

(Folyt. köv.)

Ifjusági élet.

A budapesti Egyetemi Kör választása.

Végre valahára megerősítette a miniszter az Egyetemi Kör új alapszabályait és két évi pangás után ismét életre támadhat a magyar ifjúság első egyesülete. Az alapszabályokban ugyan, mint értesülünk, nincs köszönet, mert az ifjúság szabad cselekvése minden irányban korlátolva van benne. Különben hiszen általános irányzat most, úgy látszik, összes iskoláinkban, hogy a magyar ifjúságot *pórázon* vezessék. Reméljük, hogy a pesti ifjúság felemeli a leghatározottabban tiltakozó szavát a silány alapszabályok ellen, amelyet *felsőbb önkény* indokolatlanul akar reá erőszakolni. Az E. K.-nek február 3-ikára kitűzött elnökválasztása ismét lábra állítja a pesti ifjúságot. Ekkor azután a maga jogait és igazait kivívhatja és biztosíthatja magának. Már megkezdődtek a pártalakulások. Az ifjúság zöme a »nagy magyar nemzeti párt« lobogója alá csoportosul, melynek elnökjelöltje: Idakéri Győző. Ezen-

kívül alakulóban van egy másik párt is Hoffmann Ottó vezetése alatt, a »függetlenségi és 48-as párt«, melynek jelöltje, mint hírlík, Rátkay képviselő eddig ismeretlen fia lesz. Talán a régi reformpárt is kibontja nagyon is megtépett és kopott zászlaját. A »nagy magyar nemzeti párt« győzelme biztosnak látszik, és ez teljes megnyugvással töltheti el az ország ifjúságát. Az új párt lobogójára olyan eszmények vannak felírva, amelyek minden magyar ifjúnak szívét megdobogtatják. Az egységes, magyar nemzeti állam kiépítése, a magyar faj, nyelv és kultúra érvényesítése minden vonalon, — ezek azok az eszmények. Az az újabban feltörő irányzat ez, amely különösen a jövő nemzedéke közt vert gyökeret, de amelynek talán az országos politikai pártok jövő fejlődésében is nagy szerepe lesz, amelynek végcélja, kivándó eszménye: a *szabad, gazdag és magyar Nagy-Magyarország*. Ezzel szemben csak halvány vonásokban rajzolja a magyar ifjúság lelkét melegítő ideálok képét a »függetlenségi és 48-as« párt, amely különben szintén dícséretes irányelveket követ. Mi mindenestre a »nagy magyar nemzeti párt« győzelmét óhajtjuk.

A debreceni ifjúság Rákóczi-estje. Abból az országszerte megindult mozgalomból, mely lelkes ünnepekkel készül a Rákóczi szabadságharc emlékezetének adózni, a debreceni ifjúság is kiveszi a maga részét. Mint értesülünk, a Magyar Irodalmi Társulat vezetősége már is megtette az előkészítő lépéseket a tavalyi nagyszerű Kuruc-Estélyhez hasonlatos ünnepély rendezésére. Most előadás szünet lévén, maga a társulat még nem határozhatott a dologban érdemlegesen, de a legelső választmányi ülésen megteszi a szükséges intézkedéseket arra, hogy a Rákóczi-est minél fényesebb, a nagy idők és a nagy fejedelem emlékezetéhez minél méltóbb legyen. Itt még csak annyit jelentünk, hogy az estély valószínűleg Március első napjaiban lesz s a kuruc irodalom és költészet nagynevű buvárát és ismertetőjét Thaly Kálmánt is felkérjük, hogy tavaly elmaradt közreműködéséért most kárpótolja a debreceni közönséget.

A Hittanszaki Önképző Társulat február hó 1-én rendezi a negyedik *Protestáns Estélyt*. Sajnáljuk, hogy a részletes műsort nem közölhet-

jük, úgy vagyunk azonban értesülve, hogy a műsor most is kiváló gonddal van összeállítva; a többek közt *Szücs* Margit szaval, *Hajdu* László zongorakísérettel énekel, *Csiky* Lajos theol. akad. tanár szabadelőadást tart.

A magunk részéről is szép sikert kívánunk a Hittanszaki Önképző Társulat ügybuzgó vezetőségének.

A Magyar Irodalmi Társulat mult évi főjegyzője és ez idei pénztárnoka *Forberger* Béla tanulmányainak folytatása végett e félévben elhagyta főiskolánkat és a budapesti egyetemnek lesz hallgatója. Kedves kötelességünknek tartjuk itt is e lap hasábjain megemlékezni főiskolánk kiváló növendékéről és társulatunknak ügybuzgó tisztviselőjéről, ki lapunknak is éveken át buzgó munkatársa volt és mindnyájunknak rokonszenvét és szeretetét nyerte meg. Sok szerencsét a távozó munkatársnak és jóbarátnak!

A Joghallgatók Tudományos Önképző körének elnöki széke ifj. *Rácz* Lajos távozásával megüresedett. Nehéz lesz ugyan a távozó tehetséges elnök helyét pótolni, de reméljük, hogy az Önképző-kör tagjai megtalálják a kör vezetésére alkalmas erőt a jelenlegi főjegyzőnek *Csáthy* Dezsőnek személyében, a ki munkásságánál fogva mindenképen legérdemesebb reá.

Szomorú dalok. Szövegét írta: *Gyökössy* Endre, zenéjét énekhangra és zongorára szerző: *Lengyel* Dezső. Lapunk tavalyi szerkesztője, az immár ismert nevű fiatal poéta néhány nótáját küldte hozzánk ismertetés végett. A csinos kiállítású kotta-füzet Rózsavölgyi és Társa budapesti cég kiadásában jelent meg, ára 2 kor. Legközelebbi számunkban részletesen fogunk foglalkozni a dalokkal, addig is ajánljuk a zenekedvelő olvasóink figyelmébe.

Dr. Tóth László, főiskolánknak a közelmúltban volt nagytehetségű hallgatója, aki már több önálló és nagybecsű jogtudományi munkája révén ismeretes a szakirodalomban, újabban a vallás és közokt.-ügyi minisztertől 2000 korona ösztöndíjat

kapott tanulmányainak külföldön való folytatására. *Tóth* László a Joghallgatók Tudományos Önképző-körének is elnöke volt. Fényes kitüntetéséhez gratulálunk.

Ősz... Tavasz... c. verskötetet kaptunk. A versek szerzője: ifj. *Rankay* György színész-növendék, a debreceni ev. ref. főgymnázium egykori növendéke. A kötet a jövő számunkban részletesen fogunk foglalkozni.

A Rákóczi-szoborra főmunkatársunkhoz beérkezett eddig összesen 6 korona. Itt ismételtén felhívjuk főiskolánk hallgatóinak figyelmét a nemes célra való adakozásra. A befolyó összeget időnként nyugtázni fogjuk és a Rákóczi-estély jövedelmével együtt rendeltetési helyére juttatjuk.

A M. I. T. választmánya mint lapunk zártakör értesültünk, a *Rákóczi-estély* ügyében ülést tartott és azon öttagú előkészítő bizottságot küldött ki az ünnepély rendezése körüli intézkedések megtételére. A bizottság tagjai lettek: *Nagy* Sándor elnök, *Kövér* Árpád főjegyző, *Szarka* Lajos, *Milotay* István, *Erdei* Károly.

Szerkesztői üzenetek.

F. B. Hunfalu. Kedves barátom! A J. S. E. elnök válaszára vonatkozólag vajmi kevéssel szolgálhatok neked felvilágosításkép. Mindössze annyit tudok, hogy Nagy István harmadéves joghallgatót emlegetik jelölt gyanánt, jó magam keveset törődöm az egészszsel. Egyébiránt ami követendő magatartásunkat illeti a jövőre nézve, az marad a régi a minthogy más nem is lehet.

Gy. E. A bírálat rajtuk kívül eső okok miatt csak jövő számunkban jön. Addig is légy elnézéssel. Mindnyjatokat üdvözlünk.

D. E. Szerkesztőségünk köszöni a szíves meghívást, de legnagyobb sajnálatunkra nem mehetünk. Jó mulatást.

Igric. Az ön tárcája aggasztóan aktuális ugyan, mert olyan lapos, mint a mienk hónap végen, de azért nem közölhető.

S—d. Debrecen. Vicceket elvből nem közlünk. De azért fiatal ember ne bizza el magát. Küldeményét nem azért nem közöljük, mert vicc, hanem azért, mert — nem vicc. —

„Erő“ Sárospataki Lapok «Egyetem» mért nem külditek a cserepéldányokat? —

Legalkalmasabb és leghasznosabb ajándék.

Hasznos időtöltés. Kellemes szórakozás.

PAPIRKERESKEDÉS
ÉS
KÖNYVKÖTÉS-ZET.

Sötét kamra díjtalan használatra.
Tessék árjegyzéket kérni.

A tanuló ifjúságnak: 5% engedmény.

Szolid szabott árak!

Az ifjúság részére

legújabb divatú

kalapok, czilinderek,

chikkes nyakkendők,

— fehérenműek, —

legjobb gyártmányú

budapesti czipők,

keztük és harisnyák, sétabotok és esernyők, pénz-, szivar- és cigaretta-tárczák

legnagyobb választékban kaphatók:

Fekete Jakab

uri divat és kalap gyári raktárában

DEBRECZEN, Főtér, Kistemplom mellett.

— Az ifjúságnak 5% engedmény —

Szolid szabott árak!